

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

Άσκηση 1 - Σελίδα 10

Οι κοινωνικές επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σου γνώσεις να αναφερθείς στις οικονομικές και επιπτώσεις της εκβιομηχάνισης.

Η Βιομηχανική επανάσταση συνίστατο ουσιαστικά στην παραγωγή **μεταποιημένων προϊόντων** με τη χρήση μηχανών με μεγάλες δυνατότητες. Έδωσε οικονομική διέξοδο σε επιχειρηματίες που διέθεταν κεφάλαια και σε χιλιάδες πρώην αγρότες που, λόγω της **εκμηχάνισης της αγροτικής παραγωγής**, είχαν καταφύγει στις πόλεις αναζητώντας κάποιο εισόδημα. Όπως πληροφορούμαστε και από την πηγή για μια συγκεκριμένη περίπτωση βιομηχανίας (και προφανώς ισχύει για όλες) οι μηχανές ενός εργοστασίου απαιτούσαν λίγα εργατικά χέρια, ανειδίκευτα μάλιστα, αφού μπορούσαν να αντεπεξέλθουν και παιδιά, κάτω από την επίβλεψη ενός επιστάτη. Μάλιστα, ένα παιδί με τη **διαχείριση των μηχανών** μπορούσε να παράγει όσο μπορούσαν παλιότερα δέκα ενήλικες. Ειδικά οι κλωστικές μηχανές απαιτούσαν μόνον ένα χειριστή.

Η εκβιομηχάνιση επέτρεψε την **κοινωνική κινητικότητα**, δηλαδή όποιος επενδυτής διέθετε κεφάλαιο μπορούσε να πλουτίσει και να ανέλθει στην πυραμίδα της **κοινωνικής διαστρωμάτωσης**. Η αστική τάξη με αυτόν τον τρόπο ενίσχυε διαρκώς τη θέση της. Οι αριστοκράτες μπορούσαν να διατηρήσουν ακόμα τα προνόμιά τους (με εξαίρεση τη Βρετανία) όπου αποτελούσαν πλέον την ανερχόμενη αστική τάξη. Οι αγρότες, η πιο πολυπληθής τάξη στην Ευρώπη, καθώς και οι εργάτες ζούσαν σε συνθήκες αθλιότητας και οικονομικής εξαθλίωσης. Οι μηχανές αντικατέστησαν τα εργατικά χέρια με αποτέλεσμα την **αύξηση της ανεργίας και την πτώση των μισθών** (αφού οι εργάτες ήταν πολύ περισσότεροι από τις θέσεις εργασίας).

Άσκηση 2 - σελίδα 42, πηγή 2

Η σημασία του σιδηροδρόμου

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σου γνώσεις να εξηγήσεις γιατί ο σιδηρόδρομος απέβη το “σύμβολο” της βιομηχανικής εποχής.

Ο σιδηρόδρομος ήταν το ταχύτερο και πιο αξιόπιστο **χερσαίο μέσο μεταφοράς** που είχε γνωρίσει ποτέ η ανθρωπότητα. Μπορούσε να μεταφέρει τεράστιες ποσότητες εμπορευμάτων και άλλων βαρέων υλικών, όπως πρώτων υλών, πολύ γρήγορα σχεδόν οπουδήποτε στην ξηρά. Τα **επιτεύγματα** αυτά ήταν αδιανόητα μέχρι τότε. Επιπλέον, τόσο η κατασκευή του όσο και η εξόρυξη της καύσιμης ύλης απαιτούσαν μια ριζικά καινούρια τεχνολογία. Τέλος, συμπαρέσυρε την οικονομική ανάπτυξη ανοίγοντας θέσης εργασίας σε επιστήμονες, τεχνίτες και εργάτες.

Άσκηση 3 - σελίδα 43 , πηγή 3

Οι απαρχές διαμόρφωσης της μαζικής αγοράς

Να εξηγήσεις γιατί η αυτοκινητοβιομηχανία λειτούργησε ως “τομέας αιχμής” της οικονομικής ανάπτυξης, από τη στιγμή που το μοντέλο T της Φορντ παραγόταν και αγοράζόταν μαζικά;

Διότι αναπτύχθηκαν:

- α. πολλές επιμέρους βιομηχανίες για την κατασκευή επιμέρους εξαρτημάτων του αυτοκινήτου
- β. ένα δίκτυο πωλητών και διακινητών του προϊόντος
- γ. ένα δίκτυο εξόρυξης και πώλησης της καύσιμης ύλης
- δ. ένα δίκτυο ειδικών συντήρησης κι επισκευής μηχανών
- ε. η βιομηχανία οδοποιίας

Άσκηση 4 - σελίδα 44, φωτογραφία 1.

Ποια προβλήματα νομίζεις ότι αντιμετώπιζαν οι συγκεκριμένοι μετανάστες στο ταξίδι τους;

Ένα σημαντικό πρόβλημα θα ήταν του **χώρου**. Φαίνονται στριμωγμένοι ο ένας δίπλα στον άλλο στο κατάστρωμα του πλοίου. Με δεδομένη τη μεγάλη απόσταση (Ευρώπη – Αμερική) και τη διάρκεια του ταξιδιού σημαντικό πρόβλημα θα ήταν οι **καιρικές συνθήκες** στις οποίες είναι εκτεθειμένος ο ταξιδιώτης του καταστρώματος: ήλιος, αέρας, κρύο το βράδυ. Σε περιπτώσεις θαλασσοταραχής πολλοί θα είχαν **ναυτία**. Σημαντικό πρόβλημα θα ήταν οι συνθήκες **υγιεινής**: πολλά άτομα και λίγες τουαλέτες. Τέλος, η **αβεβαιότητα** της προοπτικής για αποκατάσταση στη χώρα υποδοχής. Πρόκειται για οικονομικούς μετανάστες (όχι απαραίτητως εφοδιασμένους με έγγραφα ή με ήδη εξασφαλισμένη θέση εργασίας) οι οποίοι εγκαταλείπουν την πατρίδα τους ελπίζοντας σε μια καλύτερη ζωή. Οι περισσότεροι δεν γνωρίζουν καν τη γλώσσα και δεν έχουν δεδομένη στέγαση.

Άσκηση 5 - σελίδα 44 , πηγή 1

Το Κομμουνιστικό Μανιφέστο

Με βάση την πηγή και τις ιστορικές σου γνώσεις να εξηγήσεις την πηγή.

Το Κομμουνιστικό Μανιφέστο, γραμμένο από τους Μαρξ και Ένγκελς, προτρέπει τους προλετάριους σε μια παγκόσμια κομμουνιστική επανάσταση εναντίον της κυρίαρχης τάξης και την ανατροπή της από την εξουσία. Η εργατική τάξη, που θα διαδεχθεί την αστική στην εξουσία, θα δημιουργήσει ένα δικαιότερο σοσιαλιστικό κόσμο, θεμελιωμένο στο όφελος και συμφέρον της κοινωνίας. Οι προλετάριοι σε αυτή την επανάσταση το μόνο που μπορούν να χάσουν είναι τις αλυσίδες τους, αλλά θα κερδίσουν έναν ολόκληρο κόσμο.

Άσκηση 6

Ο διαμελισμός του κόσμου

Ο διαμελισμός του κόσμου από μια χούφτα κράτη αποτελούσε την πιο θεαματική έκφραση της αυξανόμενης διαίρεσης του πλανήτη σε ισχυρούς και αδύναμους, σε “προηγμένους” και “καθυστερημένους”. Ταυτόχρονα ήταν κι ένα εντελώς πρωτόγνωρο φαινόμενο. Μεταξύ των ετών 1876 και 1915 το ένα τέταρτο περίπου της επιφάνειας της ξηράς στον πλανήτη διανεμήθηκε ή αναδιανεμήθηκε υπό τη μορφή αποικιών μεταξύ πέντε ή έξι κρατών.

E. J. Hobsbawm – Η εποχή των αυτοκρατοριών 1875 – 1914.

Ποια ήταν η βασική διαφορά μεταξύ αποικιοκρατών και αποικιοκρατούμενων σύμφωνα με το παραπάνω απόσπασμα. Να αιτιολογήσεις την απάντησή σου.

Η καίριας σημασίας διαφορά μεταξύ αποικιοκρατών και αποικιοκρατούμενων ήταν η διαφορά ισχύος. Οι λαοί των αποικιών έγιναν τα θύματα, τα αντικείμενα εκμετάλλευσης του ευρωπαϊκού ιμπεριαλισμού. Κλειδί της αποικιοκρατίας ήταν η σαφής οπλική υπεροχή των Ευρωπαίων μπροστά στην οποία οι Αφρικανοί ήταν ανίσχυροι. Έτσι πραγματοποιήθηκε η επέλαση των οικονομικά ισχυρών Ευρωπαϊκών κρατών, τα οποία διένειμαν μεταξύ τους περίπου το ένα τέταρτο της ξηράς του πλανήτη.

Η αποικιοποίηση, η οποία θυμίζει τις Σταυροφορίες αν και δεν είχε θρησκευτικό κίνητρο, είναι ένα από τα ιμπεριαλιστικά εγκλήματα της Ευρώπης. Οι Ευρωπαίοι εκμεταλλεύτηκαν για αποκλειστικό τους όφελος τον οικονομικό πλούτο των Αφρικανικών (και όχι μόνο) χωρών. Η ιστορία των Αφρικανών αλλοιώθηκε (ο μικρός Αφρικανός στα σχολικά του βιβλία μάθαινε ότι οι Γαλάτες ήταν οι προγονοί του, κάτι που ήταν εμφανές ψέμα), έχασαν την ελευθερία και την αξιοπρέπειά τους, απαγορεύτηκε η γλώσσα τους, στερήθηκαν την ταυτότητά τους, έγιναν δούλοι στην ίδια τους την πατρίδα, φτωχοποιήθηκαν κι εξαθλιώθηκαν. Οι αποικιοκράτες που αντιμετώπιζαν ως υπανθρώπους, υπανάπτυκτους και κατώτερους. Παρόλο που τώρα αυτές οι χώρες είναι τυπικά ανεξάρτητες οι πληγές της αποικιοκρατίας δεν έχουν ακόμα κλείσει. Η οικονομική εκμετάλλευση και η λεηλασία του ορυκτού πλούτου της Αφρικής συνεχίζεται μέσω πολυεθνικών και μονοπωλίων.

Άσκηση 7, σελίδα 45, εικόνα 3

Γυναίκες διαδηλώνουν

Μπορείς να εξηγήσεις για ποιους λόγους η εικόνα αυτή είναι ανατρεπτική για την εποχή της;

Οι γυναίκες, σύμφωνα με τις τότε συνήθειες της εποχής, δεν εργάζονταν. Ασχολούνταν μόνο με τα οικιακά και την ανατροφή των παιδιών. Είναι σημαντικό γεγονός ότι διαδηλώνουν στους δρόμους **διεκδικώντας ψήφο**, δηλαδή την **πολιτική τους οντότητα**. Διεκδικούν **πολιτικά δικαιώματα** και συμμετοχή στα κοινά ισότιμη με κείνη των αντρών. Προσπαθούν μέσω των αγώνων τους ν' **ανατρέψουν τα κοινωνικά δεδομένα** της εποχής.